

tekenen, handvaardigheid, textiele vormgeving

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 3.21, 3.24 en 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 3.21 tot en met 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examiner en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examiner en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examiner. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goedgekeurd worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommitteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

Toelichting status correctievoorschrift

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

Verkeer tussen examinerator en gecommitteerde (eerste en tweede corrector)

Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

Toelichting aanvullingen op het correctievoorschrift

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking:

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout:

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen. Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de n-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn geen vakspecifieke regels vastgesteld.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Het portret van de kunstenaar

1 maximumscore 3

drie van de volgende:

- de natuurgetrouwe stofuitdrukking, zoals het glanzende metaal van de kroonluchter/de spiegel en/of zoals de bontmantel en mantel en/of zoals de weergave van materialen als steen en hout
- de vele gradaties in kleur / mengkleuren, bijvoorbeeld in de huid of in (de plooien van) de kleding
- het toepassen van de glaceertechniek, waardoor kleuren een intense diepte bereiken, bijvoorbeeld in de schaduwen in de kleding en/of waardoor een bijzonder levensechte weergave van (enigszins doorschijnende) huid wordt bereikt
- de fijne, haast onzichtbare penseelstreken, waardoor vloeiende (haast onzichtbare) overgangen ontstaan, bijvoorbeeld tussen de licht- en schaduwpartijen in de gezichten of de kleding

per juist antwoord

1

2 maximumscore 3

drie van de volgende:

- Het portret is gemaakt door een van de meest bekwame / beroemde schilders uit die tijd. Hiermee laat Arnolfini zien dat alleen het beste bij hem past.
- Het schilderij is erg kostbaar, want zeer tijdrovend om te maken (vanwege de schildertechniek en de details in zowel portretten als de ruimte) / want gemaakt door een befaamd schilder. Arnolfini benadrukt met deze opdracht zijn welvarendheid.
- Van Eyck was (ook) in dienst als hofschilder en/of werkzaam als opdrachtnemer van de Kerk. Arnolfini plaatste zichzelf, als burger, op een lijn met de hogere standen in de maatschappij.
- Het is een (dubbel)portret (ten voeten uit). Dergelijke uitgebreide portretten waren destijds (alleen) gebruikelijk voor de adel. Arnolfini plaatst zichzelf zo op één lijn met de adel.
- Het stel is geportretteerd in fraaie, dure kleding hiermee toont Arnolfini zijn rijkdom / vooraanstaande positie.
- Het stel is geportretteerd in een luxueuze omgeving, hiermee toont Arnolfini zijn rijkdom / vooraanstaande positie.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

3 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Kunstenaars hadden in de middeleeuwen doorgaans de (eenvoudige) positie van ambachtsman. Bij deze opvatting van het vak paste het ondertekenen van het werk niet. (Het was pas later, in de renaissance, dat het genie van de individuele kunstenaar een rol ging spelen en de naam van de kunstenaar belangrijk werd.)
- Veel werk in de middeleeuwen was religieus van aard en werd gemaakt ter ere van God; de maker was niet relevant en ondertekenen was daarom niet gepast.
- Veel werk werd gemaakt in werkplaatsen, waar soms verschillende makers aan een kunstwerk meewerkten, daarbij past een persoonlijke ondertekening niet.
- Veel werk werd gemaakt naar een (geslaagd) voorbeeld. De maker was dus vaak niet de bedenker van het idee. Het past in deze praktijk van kopiëren om het werk niet te ondertekenen.

per juist antwoord

1

4 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Van Eyck (gaf zichzelf weliswaar klein weer, maar hij) neemt een centrale positie in. De spiegel hangt centraal, in het midden van het schilderij. / De perspectieflijnen komen uit in de spiegel.
- Van Eyck toont zijn inventiviteit. Een spiegel is een vindingrijke wijze om jezelf te presenteren.
- Van Eyck toont zijn virtuositeit. De spiegel is bol en dat vergt veel kennis en technisch kunnen om natuurgetrouw weer te geven.
- Van Eyck legt een koppeling tussen het goddelijke en zichzelf door de voorstellingen rond de spiegel (kruiswegstaties) en/of de spiegel als zuiver, goddelijk gegeven (speculum sine macula) / de convexe vorm als instrument voor hoger inzicht (de bolle vorm geeft toegang tot het ondeelbare).

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

5 maximumscore 3

- fase 1, beginnende leerling (een van de volgende): 1
 - Rechts zijn leerlingen pigmenten aan het mengen met bindmiddel.
 - Er is een leerling materialen aan het sjouwen / een paneel aan het bezorgen.
 - De leerling op de voorgrond is bezig een palet klaar te maken (voor de meester).
- fase 2, de gevorderde leerling (een van de volgende): 1
 - De leerling links op de voorgrond maakt een studie naar voorbeeld van een buste.
 - De leerling rechts op de voorgrond maakt studies (van een oog).
- fase 3, gezelschap, klaar voor de beroepspraktijk: De figuur links op de achtergrond werkt naar levend model. 1

6 maximumscore 3

drie van de volgende:

- (licht) Er is sprake van een gelijkmatige en/of consequente (natuurlijke) belichting / lichtval.
- (lineair) De contouren van de vormen worden gevolgd (in kleur en licht-donker), waardoor een tekenachtig effect ontstaat.
- (kleur) Er is gebruikgemaakt van overwegend heldere kleuren.
- (licht-donkerwerking). Er wordt plasticiteit gesuggereerd door middel van (subtiële) licht-donkerverschillen.
- (stofuitdrukking) Er is veel aandacht voor de stofuitdrukking door kleurnuances, licht-donkercontrasten en/of kleurlagen.
- (hanteringswijze) Het schilderij is fijn geschilderd / glad afgewerkt.
- (diepte) Er is sprake van bijzondere aandacht voor dieptewerking in de vorm van (lijn)perspectief (in het kozijn van het venster) en/of door de blik van de beschouwer van de geportretteerde via het kozijn naar het landschap op de achtergrond te leiden.
- (diepte) Er is sprake van atmosferisch perspectief, er worden op de voorgrond warme kleuren gebruikt en in de achtergrond koele kleuren.
- De stand van het hoofd, een portret trois-quarts / driekwartsprofiel, is een van de standaardposes uit renaissance-portretschilderkunst.

per juist antwoord 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

7 maximumscore 3

drie van de volgende:

- Dürer presenteert zich als voornaam persoon (edelman-kunstenaar), hij geeft zichzelf weer in dure / rijke (modieuze) kleding / in (renaissance)stijl.
- Dürer toont zichzelf (niet als ambachtsman, maar eerder) als intellectueel: rechtop en/of met de handen ineen gevouwen en/of hij kijkt de beschouwer vorsend aan.
- Dürer toont zijn kennis en ervaring, door op de achtergrond een Italiaans aandoend landschap weer te geven.
- Het zelfportret toont als geheel in de uitvoering / schilderstijl (verfijning, harmonie en compositie) Dürers kennis en ervaring / de invloed van de renaissance-schilderkunst (verheerlijking van het metier).
- Dürer sluit aan bij de grote traditie: een geïdealiseerd portret zoals in de klassieke oudheid / renaissance.
- Het zelfportret laat zien dat Dürer vaardig is in meerdere genres (portret, interieur, landschap) en/of het verbeelden van vele materialen (stofuitdrukking: steen, textiel, et cetera).

per juist antwoord

1

8 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Dürer kon door middel van dergelijke gravures nieuwe opdrachten verwerven, want hij kon zijn kwaliteiten als kunstenaar aantonen. (De gravure laat zien dat hij in staat is om Bijbelse onderwerpen, mensen, dieren en landschap in samenhang, op overtuigende wijze te verbeelden.)
- Dürer werkte met de verspreiding van zijn gravures aan zijn naamsbekendheid / aan (het verspreiden van) zijn eigen roem. (Zijn werk kon zo in vele collecties van vorsten / verzamelaars terechtkomen.)
- Dürer kon op deze manier bijdragen aan de verspreiding / bekendheid van door hem bedachte voorstellingen / beelden / poses et cetera (inventies). Deze prenten konden dienen als voorbeeld voor anderen, bijvoorbeeld in ateliers van kunstenaars.
- Dürer kon met zijn gravures aantonen dat hij een kundig graficus was en op dat terrein naam maken en/of opdrachten verwerven.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 2

twee van de volgende:

- de 'ontdekking' / ontmoeting van de jonge, onbekende(re) kunstenaar en de grote meester (herkenning van het talent)
- een verbazingwekkende / magische snelheid van werken
- de jonge kunstenaar die zijn meester overtreft, bijvoorbeeld in snelheid en/of die zijn meester aftroeft (door net als Warhol het werk door een assistent te laten maken)
- de inspiratie die meteen omgezet moet worden in een verbeelding (Basquiat kan niet wachten en gaat meteen aan de slag.)

per juist antwoord

1

10 maximumscore 3

drie van de volgende:

- De expressieve / ruwe groene spetters/vlekken die Warhol toepast, zijn op te vatten als een verwijzing naar Basquiats expressieve stijl (die afwijkt van Warhols gebruikelijke 'strakke' stijl).
- Warhol gebruikt in een groot deel van het werk eenzelfde bruin-roze tint als Basquiat.
- Warhol hanteert een egale achtergrond, net als Basquiat.
- Net als Basquiat gebruikt Warhol weinig kleurnuances / geen plasticiteit / beperkt Warhol zich tot een beperkt scala aan kleuren (zwart, bruin-roze en de groen-witte vlekken).
- Net als bij Basquiat zijn de vormen in het werk van Warhol sterkt vereenvoudigd (details in het gelaat zijn weggelaten).
- Net als Basquiat speelt Warhol met vorm en restvorm / met voorgrond die tegelijkertijd ook achtergrond is.
- Net als Basquiat gebruikt Warhol een silhouetachtige, zwarte vorm voor de haardos.

per juist antwoord

1

Het huis van de kunstenaar

11 maximumscore 3

drie van de volgende:

- Het gebruik van alleen horizontalen en verticalen wijkt af van traditionele woningbouw, waarin ook diagonalen en/of gebogen lijnen werden gebruikt.
- Het zoeken naar evenwicht zonder gebruik van symmetrie leidt tot een asymmetrische opzet / vormgeving, en dat wijkt af van de traditionele woningbouw, waarbij wel vaak sprake is van symmetrie (in onderdelen).
- Door de compositie van verspringende geometrische muur- en raamvlakken wordt de traditie van doorlopende horizontale woonlagen doorbroken.
- Door in- en uitspringende muurvlakken en balkons wordt de traditie van een (overwegend) vlakke gevel(wand) doorbroken / wordt de kubus/balk als ruimtelijke hoofdvorm doorbroken.
- Door alle aanzichten even belangrijk te maken (als in een sculptuur), wordt de traditie van een traditionele façade (hoofd-voorgevel, zijgevel en achtergevel) doorbroken.
- Door de grote raampartijen (die vaak ook nog open kunnen) is er veel meer aandacht voor licht, lucht, ruimte dan in de traditionele woonhuizen (die relatief gezien meer gesloten zijn).
- Door uit te gaan van functionaliteit / een economische inzet van ruimte en materialen, wijkt de maatvoering af van de omliggende, traditionele gebouwen. (In het Rietveld-Schröderhuis volgt de vorm / maat uit de benodigde ruimte en functies, in de traditionele bouw is er een standaardvorm waarbij de ruimtes later een invulling krijgen.)
- Door de lijn te benadrukken / in te zetten als (bijna) zelfstandig gegeven, wordt de ruimtelijke vorm / het vlak (als basis voor de architectuur) doorbroken (bijvoorbeeld de verticale, doorlopende gele lijn bij het balkon aan de voorgevel).

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

12 maximumscore 3

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

- Met het "ontstijgen van het tijdelijke" bedoelden de aanhangers van De Stijl een universele / tijdloze / abstracte / zuivere / rationele toekomstgerichte vormtaal (die het tijdelijke en grillige van de natuur oversteeg). 1
- voorbeeld dat het interieur **wel** voldoet (een van de volgende): 1
 - Het interieur is geschilderd in de primaire kleuren en zwart, wit of grijs waardoor het voldoet aan het idee van zuiverheid / abstractie.
 - De vormen in het interieur beperken zich overwegend tot geometrische vormen, rechthoeken, horizontalen en verticalen (en enkele diagonalen).
 - Alle oppervlakken (vloeren en wanden) zijn egaal geschilderd zodat er een abstracte compositie van vlakken en lijnen ontstaat.
 - De meubels in het interieur (zoals de rood-blauwe stoel) zijn ontworpen volgens de principes van De Stijl (zodat er een abstracte totaalcompositie van ruimte en/of kleuren en vlakken ontstaat).
 - De wasbak met kranen kan aan het zicht onttrokken worden doordat deze in een afsluitbare kastruimte is geplaatst. Hierdoor kunnen deze 'grillige' vormen uit het zicht gehouden worden en/of blijft het geheel van geometrische vlakken in stand.
 - De verwarmingsbuizen/radiatoren zijn horizontaal-verticaal gevormd en/of precies passend voor de ruimte ontworpen, zodat deze zo goed als mogelijk passen bij de principes van De Stijl en/of onderdeel vormen van de totaalcompositie.
- voorbeeld dat het interieur **niet** voldoet (een van de volgende): 1
 - De raamopener/uitzetter heeft een krullend uiteinde, dit is een 'grillige', natuurlijke vorm en/of een specifiek decoratief detail dat eerder past bij een voorgaande historische stijl, zoals jugendstil.
 - Niet alle details / elementen in het interieur volgen de principes van De Stijl en/of niet alle onzuivere elementen zijn weggewerkt, zoals de kronkelende, ronde verwarmingsbuizen (met zichtbare aansluitingen, kranen en bevestigingsbeugels) / elektriciteitsleidingen / een (metalen) verstevigingshoek op het kozijn et cetera.
 - De (geverfde) oppervlakken zijn soms niet helemaal 'strak' of 'zuiver', het onderliggende materiaal is herkenbaar en/of de betimmering / afwerking is soms zichtbaar (houten planken / plaatwerk / vloerdelen et cetera).

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

13 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben (een van de volgende):

- Het huis heeft een open indeling, waardoor functies van ruimtes gedurende de dag konden veranderen. / Het interieur bevat verplaatsbare / bewegende panelen (schuivend, vouwbaar, scharnierend), waardoor ruimtes zowel leef-, werk- als slaapplaats konden zijn.
- Door de grote raampartijen (met ramen die ver open kunnen) lopen binnen en buiten in elkaar over. Dit geeft een gevoel van vrijheid en/of ruimte en kan aanzetten tot beweging en/of tot naar buiten gaan.
- Het meubilair waarmee de woning werd ingericht was niet (alleen) gericht op comfort, maar had ook een visueel-ruimtelijke functie en/of een activerende functie; een actieve houding werd gestimuleerd / was noodzakelijk.

14 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben (een van de volgende):

- Voor de kunstenaars van De Stijl moest de kunst (ook of vooral) een maatschappelijk doel dienen: het ging om kunst voor een nieuw leven / voor een nieuwe, moderne maatschappij en daarbij past het om alle facetten (van groot tot klein) van het nieuwe leven (opnieuw) vorm te geven.
- Voor de kunstenaars van De Stijl moest de kunst de nieuwe mens zowel praktisch als geestelijk dienen en daarbij past het om alle facetten (van groot tot klein) van het nieuwe leven (opnieuw) vorm te geven.

15 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste argumenten zijn:

- Voor de vormgeving van gebruiksvoorwerpen of accessoires golden andere ontwerpcriteria dan voor architectuur: architecten beschikten niet (altijd) over de juiste expertise / konden die ontwerpen beter overlaten aan vormgevers (specialisten).
- Een praktisch / functioneel ontwerp voor een gebruiksvoorwerp is belangrijker dan voldoen aan / passen in een groot modernistisch architectonisch concept. (Vanuit een alomvattende modernistische visie / een groot 'universeel' architectonisch plan worden soms keuzes gemaakt die in praktische zin onhandig zijn.)
- Keuze van gebruiksvoorwerpen en/of de inrichting van ruimtes behoort tot het privédoel van de gebruiker en het is niet aan de architect zich daarmee te bemoeien. / Er moet ook ruimte overblijven voor invulling van de leefomgeving door de bewoners zelf.

per juist argument

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

16 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben (een van de volgende):

- (relatie binnen-buiten) Om goed te kunnen wonen was de relatie tussen binnen en buiten belangrijk. Rietveld ging in zijn ontwerp uit van vrij uitzicht op de natuur / het polderlandschap. Dit werd verstoord door de (hoger gelegen) vierbaansweg, die het gevoel van een doorgaande open ruimte blokkeerde en/of de relatie met de natuur verstoorde.
- (principe van licht, lucht en ruimte) Voor Rietveld waren licht, lucht en ruimte belangrijke aspecten van wonen en daarom speelden ramen een grote rol in zijn ontwerpen, in dit geval raampartijen die ook open konden. De aanleg van de (hoger gelegen) vierbaansweg verstoorde het idee van frisse lucht / maakte het openen van de ramen een stuk minder aantrekkelijk.

17 maximumscore 3

drie van de volgende:

- De vormen lijken speels / willekeurig / vrij gestapeld, het ontwerp bevat geen duidelijke opbouw in verdiepingen (zoals bij een woning vaak wel het geval is).
- De vorm is heel plastisch: in het ontwerp ontbreken een grotere, afgebakende grondvorm, een voorgevel en zijgevels.
- De kubusvormen / volumes lijken te zweven / zijn niet in balans met de voet: de dragende voet lijkt te minimaal voor het dragen van de totale constructie (en is dus niet geschikt voor woningbouw).
- De maquette staat als een sculptuur op een 'sokkel'.
- Het ontwerp bevat geen aanwijzingen met betrekking tot de schaal, zoals een trap, een figuur of boom.
- Het ontwerp / de maquette is enigszins ruw / grof, en oogt daarmee eerder als een experiment dan als functionele maquette die een-op-een gebruikt kan worden voor de bouw.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

18 maximumscore 3

drie van de volgende:

- Een groot deel van het totaalvolume is gereserveerd voor het atelier. Hieruit blijkt dat het atelier belangrijk was voor Van Doesburg.
- Het atelier bestaat uit een hoge, open ruimte. Dit biedt veel werkruimte / veel flexibiliteit (om ook grote, driedimensionale, werken te maken).
- Het atelier heeft een hoge/grote raampartij (aan één zijde, en aan de andere zijde een smalle, hooggeplaatste raampartij), wat gunstig is voor de inval van daglicht.
- Het atelier is zo gepositioneerd dat het (met zijn grote raampartij) gericht is op de schaduwzijde / het noorden / noordoosten (in elk geval niet op het zuiden) en dat betekent dat het daglicht redelijk constant is (geen verschuivingen zoals bij direct zonlicht).
- Het atelier is hoog gepositioneerd / vormt het bovenste deel en dat is gunstig voor het licht / de lichtinval.
- Het atelier is hoog gepositioneerd en dat zorgt voor enige afzondering en/of rust.
- Het atelier is aan de achterzijde gepositioneerd (niet aan de straatzijde) en dat zorgt voor rust.
- Het atelier heeft een eigen balkon en/of directe toegang tot een balkon, dit kan rust bieden en/of zorgen voor afwisseling met het werk.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

19 maximumscore 4

- Blob VB3 sluit aan bij Rietvelds visie op modern wonen en/of werken want (twee van de volgende): 2
 - (visie op vorm) het gaat uit van Rietvelds ontwerpprincipes: het ontwerp van Blob is 'universeel' te noemen / 'ontstijgt het tijdelijke', want Blob kent eenvoud van vorm en/of Blob verwijst niet naar stijlen uit het verleden en/of Blob heeft geen toegevoegde, versierende ornamenten.
 - (visie op materiaal) Blob is gemaakt van moderne, niet traditionele materialen / heeft een glad en/of wit oppervlak (geen zichtbare (bak)steen, geen zichtbaar hout).
 - (visie op totaalontwerp) Blob is een totaalontwerp: exterieur, interieur en meubels zijn vanuit één visie (en in één keer) ontworpen.
 - (visie op vorm en functie) het ontwerp/de vorm van Blob is bedacht vanuit de functie / rondom de functie die de ruimte moet vervullen. (Deze aanpak blijkt ook uit de naam van het architectenbureau 'door middel van Architectuur', waarin de functie centraal lijkt te staan en het gebouw als middel functioneert.)
 - (visie op functie) het heeft een flexibele indeling (waarbij slim wordt omgegaan met de beschikbare ruimte). Of: In Blob moet je actief wonen: je moet de ruimte transformeren om te kunnen werken / wonen.
 - (visie op architectuur en omgeving) door het ontwerp met een scharnierende luifel is er een grote, open verbinding tussen binnen-buiten / je kunt interieur en exterieur verbinden.
 - (werkplaats) met moderne (digitale) ontwerptechnieken kun je in de kleine ruimte goed werken of je met de open luifel laten inspireren door de omgeving.
- Blob VB3 sluit **niet** aan bij Rietvelds visie op modern wonen en/of werken, want (twee van de volgende): 2
 - (visie op vorm) Blob heeft een vloeiende, organische vorm / Blob is niet opgebouwd uit horizontalen en verticalen / uit een structuur van geometrische vormen / Blob is geen compositie van lijnen en vlakken.
 - (visie op functie) Blob is niet echt praktisch / functioneel; hoewel woonfuncties aanwezig zijn (koken / sanitair / slapen) is het meer een concept dan praktisch bruikbaar en/of is er bijvoorbeeld geen ruimte om belangstellenden / opdrachtgevers te ontvangen.
 - (visie op architectuur) Blob heeft geen ramen; er is (in gesloten toestand) geen sprake van tegenstelling of relatie van natuur-cultuur of interieur-exterieur en/of er is geen sprake van het uitgangspunt van licht, lucht, ruimte.
 - (werkplaats) Blob is klein en/of zonder daglicht en om die reden minder geschikt als woon- en/of werkplaats (voor een designbedrijf).

De heroïsche kunstenaar?

20 maximumscore 3

drie van de volgende:

- (abstractie/fragmentatie) In de tekening zijn abstracte vormen weergegeven (wat het precies voorstelt is niet zeker te zeggen). Dit resoneert in Stieglitz' foto's, waarin hij inzoomt op het lichaam / kiest voor een uitsnede, bijvoorbeeld de hals, waardoor ook (bijna) abstracte vormen ontstaan.
- (tonen / gradiënten / grijstinten) De houtskooltekening vertoont op veel punten een dunne laag van subtiele grijstinten en dat resoneert in de foto's, waarvan grote delen uit fijne, zachte grijstinten bestaan (als gevolg van zachte belichting).
- (lijn, schaduw) De donkerdere, aangezette lijnen in de tekening (bijvoorbeeld de verticale, golvende lijnen of de contourlijnen), resoneren in de foto's in de donkere schaduwlijntjes langs de vingers, het sleutelbeen of in de hals.
- (vorm) De houtskooltekening bevat scherpe, hoekige vormen, deze resoneren in de handen / vingers op de foto's.
- (isolering) In de tekening staan de vormen geïsoleerd / los in een subtiel of nauwelijks aangeduide achtergrond/omgeving. Stieglitz doet dit ook door de achtergrond (bijna) één kleur te geven (donker/zwart) / geen verre achtergrond weer te geven / een ondefinieerbare achtergrond op te nemen.
- (licht-donker) De tekening kent een contrast tussen (met name) veel lichte, subtiele grijstinten en een sterk aangezet / donker gedeelte. Dit resoneert in Stieglitz' foto's, waarin witte / lichte delen / lichte grijstinten worden afgewisseld met een donkere partij, bijvoorbeeld een zwart kledingstuk als achtergrond / een donkere ruimte achter het lichaam / een enkele donkere schaduwpartij, een holte onder de borst.

per juist antwoord

1

21 maximumscore 2

- *Portinari-altaarstuk*: Iconografische of iconologische benadering: de iris op het schilderij van Van der Goes symboliseert de geboorte (van Christus) en/of verwijst naar (het verdriet van) Maria (om het lijden van Christus); deze interpretatie is gebaseerd op kunsthistorische kennis en/of de culturele / religieuze context van de tijd. 1
- *Black Iris*: semiotische benadering: De iris op het schilderij wordt benaderd als een teken en vanuit de vorm geassocieerd met vrouwelijke genitaliën. 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

22 maximumscore 1

O'Keeffe kan een modernist genoemd worden (een van de volgende):

- vanwege de abstractie (van kleur en vorm) in haar werk en/of vanwege het loslaten van de traditionele (academische) weergave van de zichtbare werkelijkheid.
- omdat zij in dit werk de essentie van haar onderwerp probeert te vatten en daarbij nieuwe uitdrukkingsvormen onderzoekt, zoals uitvergroting en/of vereenvoudiging en/of abstrahering.
- vanwege de (surrealistische) vervreemding in haar werk door uitvergroting / afsnijding / verwarrende dieptewerking.

23 maximumscore 4

- kenmerken van het minimalisme (drie van de volgende): 3
 - eenvoudige / abstracte vormen
 - herhaling van vormen
 - beperkt aantal kleuren
 - het gebruik van harde / ongemengde / verzadigde kleuren
 - Het werk staat direct op de grond (zonder sokkel).
 - In het werk ontbreekt een persoonlijk handschrift.
 - De materialen zijn beperkt bewerkt (eenvoudig beschilderd, gezaagd).
 - Het werk heeft een eenvoudige / heldere constructie (staande en liggende / verbindende latten).
- afwijking ten opzichte van het minimalisme (een van de volgende): 1
 - Het werk is (door toedoen van de titel) niet abstract, maar (ook) een verbeelding / representatie (van een verhaal of groep mensen).
 - Het werk heeft een verhalende titel.
 - Het werk is expressief / met de hand gemaakt (niet strak / machinaal afgewerkt).

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

24 maximumscore 3

Een juist antwoord bestaat uit

- een beschrijving van de betekenis van de sculptuur, vanuit de biografisch benadering, 1
- waarin twee aspecten van de sculptuur zijn verwerkt. 2

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn:

De sculptuur is te zien als een zelfportret van Bourgeois waarin zij refereert aan de trauma's van haar jeugd en uitdrukking geeft aan gevoelens van pijn of afwijzing. Zo heeft het portret beschadigingen of littekens, in de vorm van de stiksels op haar huid. Ook heeft het portret geen oren en de ogen dicht, alsof ze zich probeert af te sluiten van wat er gebeurde.

De sculptuur is te zien als een zelfportret van Bourgeois waarin zij refereert aan de trauma's van haar jeugd en uitdrukking geeft aan gevoelens van onmacht. Zo heeft het portret de ogen dicht, een (naïeve, kinderlijke) poging om het bestaan van geweld en pijn te ontkennen en suggereert de open mond het slaken van een (stille) kreet.

25 maximumscore 2

- De FHP en haar werk zijn te zien als een vorm van nabootsing van het avant-gardeproject van de kunst / van eerdere (kunst)bewegingen met een maatschappelijk doel / van eerdere avant-gardeprojecten met een verbondenheid van kunst en leven, zoals de suffragettes of (groeperingen van) feministische kunstenaars.
- De FHP bedient zich van / kopieert maatschappelijke verschijnselen, zoals gemeenschapswerk (vanwege het community-karakter) en/of antropologisch onderzoek (vanwege de studie en de inzet van historische bronnen).
- Het gaat niet zozeer om het werk dat de FHP produceert, maar veeleer om de FHP als zodanig, als beweging of initiatief. De groep/beweging vormt het kunstwerk. / De activiteit / de performance / de bijeenkomsten vormt/vormen het kunstwerk.

per juist antwoord 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

26 maximumscore 2

Voorbeelden van goede antwoorden zijn (twee van de volgende):

- Het beeld van de Heilige familie, met Maria in de rol van zorgende moeder voor het Christuskind / als behoedster van het traditionele gezin, is vervangen door het beeld van drie vrouwen/heksen en daarmee is het vaandel een eerbetoon geworden aan (vermeende) heksen (die terechtgesteld werden).
- Het verzoek om bescherming / het gebed ("H. familie, bescherm ons") is vervangen voor de naam van de FHP en daarnaast zijn er symbolen toegevoegd als maan en sterren en/of zijn de plantmotieven gehandhaafd, waarmee het vaandel een propagandavaandel is geworden voor de FHP die oproept tot herstel van de beschadigde wereld / van onze verstoorde relatie tot onze directe omgeving.
- Het oorspronkelijke vaandel, met zijn fijne handwerk, is veranderd in een zichtbaar bewerkt / zichtbaar getransformeerd / zichtbaar hersteld doek, waarmee de oproep om verandering / herstel wordt uitgedrukt.
- De oorspronkelijke figuren van de heilige familie zijn in stukjes verspreid over het vaandel en zijn teruggebracht tot een bijrol (Jozef, de mannelijke figuur is verplaatst naar de achterkant / zijkant). De drie vrouwelijke figuren/hoofden zijn nu het belangrijkste onderdeel van het verhaal. Daarmee is het vaandel een symbool voor het vertellen van een andere geschiedenis, waarin vrouwen (meer) centraal staan.

per juist antwoord

1

27 maximumscore 3

De FHP presenteert zich (drie van de volgende):

- nadrukkelijk als groep, niet als individu (niet als een heroïsche superheld).
- als divers, in allerlei hoedanigheden (inclusief), maar in geen enkel geval als traditionele, stoere en/of bevallige superheld(in).
- binnen, met huiselijke kleding en activiteiten, dus niet in de buitenwereld
- aan het werk; het gaat om de activiteit, niet om de persoon of personen.
- terwijl ze aan het repareren / herstellen zijn, dus geen rotzooi maken, maar juist opruimen.
- ironisch / met zelfspot, overdreven afwijkend (queer, een persiflage op christelijke beeldtaal), in plaats van in een bombastisch statement vol zelfovertuiging (zoals bij een heroïsche superheld).

per juist antwoord

1

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinerator in de applicatie Wolf. Cito gebruikt deze gegevens voor de analyse van de examens. Om de gegevens voor dit doel met Cito uit te wisselen dient u ze uiterlijk op 22 mei te accorderen.

Ook na 22 mei kunt u nog tot en met 10 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in de hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

Tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

afbeelding 1	https://nl.wikipedia.org/wiki/Portret_van_Giovanni_Arnolfini_en_zijn_vrouw#/media/Bestand:The_Arnolfini_portrait_(1434).jpg
afbeelding 2	https://nl.wikipedia.org/wiki/Portret_van_Giovanni_Arnolfini_en_zijn_vrouw#/media/Bestand:Jan_van_Eyck_-_Portrait_of_Giovanni_Arnolfini_and_his_Wife_(detail)_-_WGA7695.jpg
afbeelding 3	https://www.wga.hu/support/viewer_m/z.html
afbeelding 4	https://en.wikipedia.org/wiki/Dos_Cabezas#/media/File:Jean-michel_basquiat_dos_cabezas.jpg
afbeelding 5	https://news.artnet.com/market/jean-michel-basquiat-portrait-by-andy-warhol-may-fetch-20-million-at-christies-2016572
afbeelding 6	https://www.museum.nl/nl/centraal-museum/pronkstuk/het-rietveld-schroderhuis
afbeelding 7	https://www.rietveldschroderhuis.nl/nl/bezoek/in-het-museum?_gl=1*_afqqt*_up*MQ..*_ga*MTA5NTAwNDA1MS4xNzUzMDkwMjg2*_ga_33ERDL4GY0*cZE3NTMwOTAYODQkbzEkZzAkdDE3NTMwOTAYODQkajYwJGwwJGgzOTUzMTQyMjI
afbeelding 8	https://fondspodiumkunsten.nl/nl/actueel/nieuws/oproep_residency_van_doesburghuis_parijs/
afbeelding 9	https://vandoesburghuis.com/
afbeelding 10 t/m 13	https://www.archdaily.com/47298/blob-vb3-dmva
afbeelding 14	https://www.georgiaoakeeffe.net/drawing-xii.jsp
afbeelding 15	https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-alfred-stieglitzs-sensual-photographs-georgia-oakeeffe-reveal-vulnerability
afbeelding 16	https://www.metmuseum.org/art/collection/search/271617

afbeelding 17	https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-alfred-stieglitzs-sensual-photographs-georgia-okeeffe-reveal-vulnerability
afbeelding 18	https://www.metmuseum.org/art/collection/search/489813
afbeelding 19	https://hist259.web.unc.edu/wp-content/uploads/sites/16795/2018/04/Bourgeois-2.jpg
afbeelding 20	https://www.mori.art.museum/en/exhibitions/bourgeois/04/index.html
afbeelding 21	https://fleurmach.com/wp-content/uploads/2016/07/louis-bourgeois-with-head-sculpture-2009.jpg
afbeelding 22	https://www.numberanalytics.com/blog/future-of-social-justice-through-participatory-justice
afbeelding 23	https://www.volkskrant.nl/cultuur-media/met-tentoonstelling-over-handwerken-willen-de-samenstellers-onbekende-makers-van-vroeger-eren~b47be4b1/
afbeelding 24	https://verweymuseumhaarlem.nl/feministische-handwerk-partij-2/
figuur 1	https://www.museabrugge.be/collection/work/id/0000_gro4132_iii
figuur 2	https://www.boijmans.nl/collectie/kunstwerken/45069
figuur 3	https://www.centraalmuseum.nl/nl/collectie/rsa/084-f-001-afbeelding-van-rietveld-schrderhuis-vanachter-water-open-ramen-ca-1925/slideshow/084f001_gln_048-tif/@images/image/large
figuur 4 linksboven	https://oud-utrecht.nl/images/RietveldSchroderhuis/interieur_Rietveld_Schrderhuis_1925_GAU_Het_Utrechts_Archief.jpg
figuur 4 rechtsboven	https://i0.wp.com/www.wannderful.com/wp-content/uploads/2022/05/utrecht_rietveld0116.jpg?ssl=1
figuur 4 linksonder	https://b22-design.tumblr.com/image/88159942710
figuur 4 rechtsonder	https://geheugen.delpher.nl/nl/geheugen/view/afbeelding-rietveld-schrderhuis-interieur-boven-noordraam-woonkamer-aug--schrderhan?coll=ngvn&maxperpage=36&page=1&query=woonkamer+Rietveld+Schr%C3%B6derhuis&identifieer=CM02%3A084F262E
figuur 5	https://www.moma.org/collection/works/2360
figuur 6	https://geheugen.delpher.nl/nl/geheugen/results?query=CM02%3ABM341&page=1&maxperpage=36&coll=ngvn
figuur 7	https://www.centraalmuseum.nl/nl/collectie/rsa/084-f-062-afbeelding-van-rietveld-schrderhuis-wijde-blik-vanaf-vangrail-viaduct-r-sweering
figuur 8	https://www.flickr.com/photos/klaasfotocollectie/35190274046
figuur 9	https://www.dbnl.org/tekst/_ons003196901_01/_ons003196901_01_0171.php
figuur 10	https://www.dbnl.org/tekst/_sti001stij03_01/_sti001stij03_01_0247.php
figuur 11	https://vandoesburghuis.com/wp-content/uploads/2020/11/meudon_atelier-scaled.jpg
figuur 12	https://www.dmva-architecten.be/nl/press/new-portable-architecture-designing-mobile-temporary-structures
figuur 13	https://www.statenvertaling.net/kunst/grootbeeld/111.html
figuur 14	https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/df/The_blind_leading_the_blind._Oil_painting_after_Pieter_Brueg_Wellcome_V0017252.jpg
figuur 15, 16 en 17	https://www.facebook.com/p/Feministische-Handwerk-Partij-100068828606001/?locale=nl_NL